

Kaskusküsimuse õpiring. *)

Al. Elango.

Sissetuhat.

Karskusnõue on osa kõlblis-sotsiaalsest ilmavaatest, mille järele tuleb jaatada ainult seda, mis tervele elukäsitusele ja loomulikule edenemispõhimõttele vastu ei käi ega seda tagasi ei kisu. Küsimusse süvenemine aitab meid selles kindlamani veenduda, kuid ühtlasi selgub ka veel see, et karskusnõuet ei saa teostada ainult passiivse karskusidee pooldamisega, vaid tarvis on asja tarvilikkusest veendunud inimeste aktiivne osavõtt idee teostamiseks. Mõnelegi inimesele tähendab see enesekitsenduste ja sotsiaalsete kohustuste lisandumist, kuid teisiti pole võimalik.

Karskusküsimusse süvenemiseks aitab rohkesti kaasa töö vastavasisulisel õpingil. Allpool on toodud kaks karskusküsimuse õpiringi kava — üks lühem ja konspektiivsem, mis juhtub ainult kõige tähtsamaga.

Põhiraamatuks on kummagi kava juures ette nähtud Dr. Matti Helenius-Seppälä „Karskusasja algmed“, soome keelest Eleonore Kutsar, 1922. Hind mk. 75.—

See raamat peaks loomulikult igal õpinglasel käepärast olema, kust ta iga peatüki kohta määratud leheküljed enne koosolekut kodus läbi loeb. Selle täienduseks on iga peatüki kohta ette nähtud rida referaate, kokku esimeses kavas 24 ja teises 68, mitmesuguse täiendava kirjanduse põhjal. Täiendusraamatute valikul on püütud silmas pidada eeskätt praegu veel müügilolevat eestikeelset kirjandust (eriti esimese kava juures), kuid selle nappuse tõttu on mõnelgi kohal tulnud appi võtta müügilt lõppenud raamatuid, mis siiski kõik E. Karskusliidu raamatukogus olemas. Järjest ilmuvad uued teosed ja artiklid aitavad sedagi puudust pikkamööda kõrvaldada.

Kui koosolekute kestvus mitte piiratud pole, siis oleks tungivalt soovitatav igal koosolekul läbi võtta ühe peatüki kohta ettenähtud täiendusreferaadid. Ainult hädakorral poolitatagu neid, ehk olgu siis, kui mõne küsimuse vastu erilist huvi tun-

*) Õpingide korraldamise kohta loe pikemalt E. Kujase raamatust „Õpingid“.

takse ja seda põhjalikumalt käsitleda tahetakse. Nii tuleks esimese kava järele 7 ja teise järele 14 koosolekut pidada. Viimased peatükid kummaski kavas tuleksid läbi võtta ilma põhi- raamatuta.

Referendid peaksid oma aine ette kandma võimalikult kuju- kalt ja ülevaatlilikult, tarvitades tarbekorral tahvlit ja mitme- suguseid graafilisi kujutusi, mis asja selgemaks teevad. Refe- raatide rohkuse ja nendeks tarvitada oleva materjali vähesuse tõttu peaksid nad olema lühikesed: 5—10 minutit.

Referaadid jagatagu juba õpiringi töö algul osavõtjate va- hel võimalikult võrdselt ära, et igalühel oleks aega neid kor- ralikult ette valmistada. Peale kavas märgitud kirjanduse võib iga referent tarvitada veel teisi temale kättesaadavaid allikaid antud teemi kohta. Seejuures on muidugi tähtis, et ta oma teemi piiridest liiga kaugele kõrvale ei kalduks.

Kus referaatide pidamine raskusi teeb, seal lugegu kõik õpiringlased ka täiendav materiaali läbi. Õpiringi juhataja võib siis mõnesuguseid küsimusi esitada õpiringlastele vastamiseks, või täiendava materjali kokkuvõtte ise teha, mille põhjal siis pärast võimalikult läbirääkimisi peetakse.

Kes kavas ettenähtud ained läbi võtnud, neil on võimalus sooritada alama või keskmise astme karskuseksam, kui vähe- malt alama astme jaoks 5 või keskmise astme jaoks 3 isikut leidub, keda ühel ajal võib eksamineerida. Soovist eksami soo- ritada teatatagu vähemalt 2 nädalat ette Eesti Karskusliidule Tartu, kelle esindaja siis kohale sõidab. Eksami sooritajale antakse vastav tunnistus.

Kava I.

I. Joovastavatest ainetest üldse. Lhk. 5—11.

1. Alkohoolsed joogid, nende koosseis ja keemilised oma- dused. Rahva lootus lhk. 97—122.
2. Kui palju ja missuguseid alkohoolseid jooke tarvita- takse Eestis? Mõni õpiringlane seab kodus esialgse nimestiku kokku, mida teised koosolekul täiendavad. Arvud vaata Rahva lootus lhk. 224—225.
3. Tubak, selle kahju ja tarvitamine Eestis. E. Kutsar ja J. Rosental: Tubak ja tema kahju.

II. Alkoholi füsioloogiline mõju. Lhk. 11—16, 21—27.

1. Alkohol ja toitlus. Rahva lootus lhk. 129—137.
2. Alkoholi mõju lihastööle. Kl. U. Suomela. Alkohol ja sportvõime.

3. Ühekordse alkoholi tarvitamise mõju. Dr. R. Tamm: Inimene ja alkohol. „Tul. E.“ 1922, Nr. 6, lhk. 118—128.
4. Kroonilise alkoholismi tagajärjed. Dr. R. Tamm: Inim. ja alkohol. „Tul. E.“ 1922, nr. 10—12, lhk. 257—266, 1923, nr. 12, lhk. 262—273, 1924, nr. 4, lhk. 106—120, 1925, nr. 12, lhk. 366—371.

III. Alkoholi mõju vaimuelule. Lhk. 16—21.

1. Alkohol ja vaimutöö. E. Tavastähti: Alkohol ja ini- mese hing. „Noorusjõud“ II.
2. Alkohol ja kunstiline looming. V. Hytönen: Kunst ja karskus. „Uudismaa“ IV a. k. (1921) nr. 1 ja „Kevadik“ 1925, nr. 4.
3. Alkoholivaimuhaigused. Dr. J. Luiga: Alkohol vaimu- haiguste sünnitajana. E. karsk. selts. aastaraamat 1900, lhk. 3—16, või A. Nikula: Missugust mõju avaldab alk. kurjategijate hingeelus.
4. Mis arvavad tähtsamad seltskonnategel. ja õpetlased alkoholist. Aegade hääl.

IV. Alkohol ja ühiskondlik elu. Lhk. 27—40.

1. Alkoholi mõju tulevastele põlvetele. K. Einbund-Bunge: Kidunemise põhjused või Alk. mõju järeltuleva soo peale. „Tul. E.“ 1925, nr. 7—8, 9 ja Perekonna hävita- mine ja liigjoimine. „Tul. E.“ 1925, nr. 7—8.
2. Alkohol ja kuritegevus. H. Pöögelmann: Alkoholism kui ühiselu paise, lhk. 63—77, või
3. Alkoholism ja majanduselu. J. Tõnisson: Alkoholi mõju rahvamajanduse kohta. „Tul. E.“ 1922, nr. 1 ja V. Ernits: E. V. 1924. a. eelarve ja alkohol. „Tul. E.“ 1924, nr. 1 ning Rahva lootus lhk. 162—164, 170—177.
4. Alkohol ja tööstus ning kaubandus. E. H. Cherrington: Üleilml. alkoholivastase võitluse tarvidus ja võimalu- sed. „Tul. E.“ 1923 nr. 5—6.

V. Alkoholismi põhjused. Lhk. 40—46.

1. Alkoholismi põhjused. Dr. J. Vilms j. t.: Meie karskus- töö programm ja taktika, lhk. 9—15, ja N. Käbin: Miks tarvit. inim. joovast. jooke. „Uudismaa“ VI a. k. (1924) nr. 7.
2. Missugune põhjus etendab meie oludes praegusel ajal suurimat osa. Õpiringlaste vaba mõttevahetus.

VI. Karskustöö taktika. Lhk. 46—60.

1. Karskusselgitustöö. Meie k-töö progr. ja taktika, lhk.

- 16—20, 33—36, V. Ernits: Kas maksab sõnadega teha karskustööd, „Karskusleht“ 1914, lhk. 101—104.
2. Seadusandlus. E. Karskusliidu nõudmised Riigikogule. „Tul. E.“ 1923, nr. 10, Dr. P. Speek: Alkoholi keeld P.-Ameerika Üh. riikides.
3. Kaudne karskustöö. Meie k-töö progr. ja taktika, lhk. 16—27, 31—32, prof. V. Voionmaa: Karskus ja kultuur, „Noorusjõud“ III.
4. Kas karskustööl on tulevikku? A. Elango: Karskusliikumise mõttest — Päikese poole, lhk. 164—169 (võib terveni ette lugeda).

VII. Karskusliikumise ajalugu.

1. Karskusliikumine vanal ajal (usu ja kõlbluse ajajärk). M. J. Eisen: K-liikumise ajalugu, lhk. 3—49.
2. Uueaegne karskusliikumine (teadusliku selgitustöö ajajärk). M. J. Eisen: K-liik. ajal., lhk. 44—100, 125—180.
3. Karskusliikumine Eestis. M. J. Eisen: K-liik. ajalugu, lhk. 100—125, Päikese poole, lhk. 170—174 ja 202—205.

Kava II.

I. Alkohol ja ta tekkimine. Lhk. 5—11.

1. Missugune on alkoholi keemiline koosseis ja ta põhiomadused? Dr. R. Tamm: Inimene ja alkohol. „Tulev Eesti“ 1922, nr. 4—5, lhk. 78—81.
2. Missuguseid alkoholilisi jooke tarvitatakse Eestis? mida teised koosolekul täiendavad.) Arvud: Rahva lootus, lhk. 224—225.
(Mõni õpiringlane seab kodus esialgse nimestiku kokku.
3. Kuidas ja kui palju valmistatakse õlut Eestis ja mujal. J. Elango: Rahva lootus, peatükid „Õllest“ ja „Kui palju pruulitakse õlut?“
4. Koduõlu, selle valmistamine ja tarvitamine. Rahva lootus, peatükk „Koduõlu“.
5. Missuguseid veinisid ja kuidas valmistatakse meil kodusel teel? (Mõni õpiringlane seab kodus mõningad kirjeldused kokku, mida teised koosolekul täiendavad.)
6. Kas ja kui palju on alkoholil toiduväärtust? A. Ramul: Alkohol ja toitmine või K. U. Suomela: Karskus ja sportvõime, lhk. 9—12.

II. Alkoholi suhe jõule ja soojusele. Lhk. 11—16.

1. Kuidas mõjub alkohol lihaste tööle? Karskus ja sportvõime, lhk. 20—32, „Tul. E.“ 1925, nr. 7—8.

2. Kuidas mõjub alkohol sportvõimele? Karskus ja sportvõime, lhk. 33—57.
3. Kas annab alkohol sooja? Rahva lootus — peatükk „Kas on tõi, et viin sooja annab?“

III. Alkoholi mõju vaimuelu peale. Lhk. 16—21.

1. Kuidas mõjub alkohol närvikava peale? Inimene ja alkohol, „Tulev Eesti“ 1922, nr. 6, lhk. 118—122.
2. Kuidas mõjub alkohol vaimutööle? Dr. S. Talvik, Alkohol ja vaimutöö, „Karskusleht“ 1913, nr. 1—2, lhk. 1—10, või E. Tavastähti: Alk. ja inimese hing, „Noorusjõud“ II, lhk. 86—102.
3. Kuidas mõjub alkohol koolitööle? V. Ernits: Joomise mõju koolitöö peale. „Uudismaa“ III, 1920, nr. 1, lhk. 7—10, või „Kevadik“ II, 1925, nr. 4.
5. Mis arvavad tähtsamad kirjanikud, seltskonnategelased ja õpetlased alkoholist? Aegade hääli“.

IV. Alkoholitarvitamine haiguse ja surma põhjusena. Lhk. 21—27.

1. Palju läheb alkoholi tarvis inimese surmamiseks? E. Saal: Miks peame olema karsked, lhk. 2.
2. Milles avaldub krooniline alkoholism? Inimene ja alkohol. „Tulev Eesti“ 1922, nr. 10—12, lhk. 257—261.
3. Alkoholivaimuhaigused. Dr. J. Luiga: Alkoholivaimuhaiguste sünnitaja. Eesti karskusseltside aastaraamat 1900, lhk. 3—16.
4. Kuidas mõjub alkoholitarvitamine limanahkadele, eriti maos ja sooltes. Inimene ja alkohol. „Tul. Eesti“ 1922, nr. 4—5, lhk. 83—85 ja nr. 10—12, lhk. 261—264.
5. Alkoholi mõju maksale. Inimene ja alkohol. „Tulev Eesti“ 1922, nr. 10—12, lhk. 264—266.
6. Alkoholi mõju südamele. Inimene ja alkohol. „Tulev Eesti“ 1923, nr. 12, lhk. 364—373.
7. Alkoholi mõju suguhaiguste levimisele ja nende arstimisele. Dr. med. J. Vilms: Suguhaigused ja alkohol, lhk. 17—29. *)
9. Alkohol ja surevus. H. Pöögelman: Alkoholism kui ühiselu paise, lhk. 47—52.

V. Alkohol ja kõlblus. Lhk. 27—34.

1. Alkohol ja kuritegevus. H. Pöögelman: Alk. kui ühiselu paise, lhk. 63—77.

2. Alkohol ja suguelu. Suguhaigused ja alkohol, lhk. 7—13. *)
 3. Alkohol ja perekond. L. Ploompuu: Hoidke perekonna kodukollet alkoholi eest; Perekonna hävitamine ja liigjoomine. „Tulev Eesti“ 1925, nr. 7—8.
- VI. Alkohol ja tõuküsimus. Lhk. 61—68.
1. Alkoholi mõju pärivusele. Alkoholi mõju järeltuleva soo peale. „Tulev Eesti“ 1925, nr. 7—8, 9.
 2. Alkohol ja tõu degeneratsioon. K. Einbund-Bunge: Kidunemise põhjused.
 3. Tõutervis ja karskusliikumine. „Tul. Eesti“ 1925, nr. 1.
- VII. Alkohol ja majanduselu. Lhk. 34—40.
1. Alkohol ja eramajandus (iga osavõtja jutustagu mõni lugu oma tutvuskonnast, kus alkohol majandusliku languse põhjuseks oli).
 2. Kui palju kulutab keskmine joomar ja kogu Eesti rahvas aastas alkoholi peale. V. Ernits: Alkoholiküsimus Riigikogus. „Tulev Eesti“ 1924, nr. 2 ja 5, ning E. V. 1924. a. eelarve ja alkohol. „Tul. Eesti“ 1924, nr. 1. Rahva lootus, peatükk „Mis maksab alkohol Eesti rahvale?“
 3. Alkohol ja tööstus. E. H. Cherrington: Üleilmise alkoholivastase võitluse tarvidus ja võimalused, „Tul. E.“ 1923, nr. 5—6, lhk. 140—149.
 4. Kuidas avaldub alkoholi mõju rahvamajanduses. J. Tõnisson: Alkoholi mõju rahvamajanduse kohta. „Tulev Eesti“ 1922, nr. 1, lhk. 7—10 ja H. Pöögelman: Alkoholism kui ühisele paise, lhk. 82—101.
- VIII. Alkoholismi põhjused. Lhk. 40—46.
1. Lõbutung ja haiglane hingeelu alkoholismi põhjusena. Dr. J. Vilms j. t.: Meie karskustöö programm ja taktika, lhk. 10—12.
 2. Eksiarvamised ja joomakombed alkoholismi põhjusena. P. Hellat: Alkoholismuse põhjused, lhk. 9—24 ja M. J. Eisen: Viin vanarahva arvamises, „Tulev Eesti“ 1924, nr. 3, lhk. 74—79.
 3. Sotsiaalsed olud alkoholismi põhjusena. Meie karskustöö programm ja taktika, lhk. 13—14, Fr. Rudolf: Korteriküsimusest. „Tulev Eesti“ 1925, nr. 4, 5.

*) Nooremast noorsoost koosnevad õpingid jätku need referandid kavast välja. Sama tuleks soovitada ka neile õpingidele, kus mõlemad sugupooled koos töötavad.

4. Hingelised kriisid alkoholismi põhjusena. N. Käbin: Miks tarvitavad inimesed joovastavaid jooke. „Uudismaa“ VI, 1924, nr. 7, lhk. 100—104.
 5. Missugune põhjus etendab meie oludes praegusel ajal suurimat osa? (õpinglaste vaba mõttevahetus).
- IX. Alkoholivastase võitluse abinõud ja taktika. Karskusselgitustöö. Lhk. 46—53.
1. Missugused põhimõtted peavad olema mõõduandvad alkoholivastase võitluse abinõude valikul? Meie k-töö progr. ja taktika, lhk. 16—20.
 2. Karskusselgitustöö mõju täiskasvanuile. V. Ernits: Kas maksab sõnadega teha karskustööd. „Karskusleht“ 1914, lhk. 101—104.
 3. Karskusselgitustöö noorsoos. Rahva lootus. Saatesõna.
 4. Karskusselgitustöö taktika. Meie k-töö progr. ja taktika, lhk. 33—36.
- X. Seadusandlus. Lhk. 53—60.
1. Missugused võiksid olla alkoholitarvitamise seaduslikud kitsendused. E. Karskusliidu nõudmised Riigikogule. „Tulev Eesti“ 1923, nr. 10, lhk. 289—296.
 2. Bratti alkoholimonopoli süsteem. Uno Stadius: Bratti süsteem.
 3. Göteborgi süsteem. L. Harmaja. „Tulev Eesti“ 1924, nr. 10.
 4. Keeluseaduse arenemiskäik üldse. Dr. M. Helenius-Seppälä: Keeluseadus.
 5. Keeluseadus Ameerikas. Dr. P. Speek: Alkoholi keeld P.-Ameerika Ühendatud riikides.
 6. Keeluseadus Soomes. Koguteos „Soome“.
 7. Miks ei jäänud sõjaaegne keeluseadus Eestis püsima (vaba mõttevahetus).
- XI. Kaudsed abinõud alkoholismivastases võitluses.
1. Kuidas takistavad haridustöö ja kunstid alkoholitarvitamist? V. Karpio: Karskus ja haridus, lhk. 3—13, või prof. V. Voionmaa „Karskus ja kultuur“ „Noorusjõud“ III.
 2. Rahvamajad. M. Martna: Rahvamajad. „Tulev Eesti“ 1922, nr. 7—9, lhk. 153—158 ja nr. 10—12, lhk. 234—240.
 3. Kuidas mõjub sport alkoholitarvitamisele?
 4. Kino. A. Elango: Kinoreform. „Tulev Eesti“ 1923, nr. 12, lhk. 358—362.

XII. Alkoholivastase võitluse ajaloo peajooned: Usu ja kõlb-
luse ajajärk.

1. Karskumõte buddhismis, islamis ja ristiusus. M. J. Eisen: Karskusliikumise ajalugu, lhk. 3—6, 10—20, 23—27.
2. Karskumõte antiikaja ilmavaates. Karskusliik. aja-
lugu, lhk. 6—10.
3. Usupuhastuse aeg ja 1600 aastad. Karskusliikumise
ajalugu, lhk. 31—40.
4. Meie kirikute ja usulahkude seisukoht karskusküsimuses
(vaba mõttevahetus).

XIII. Teadusliku selgitustöö ajajärk.

1. Esimesed katsed täiskarskust teaduslikult põhjendada.
Karskusliikumise ajalugu, lhk. 44—48.
2. Karskusliikumine Ameerikas. Karskusliikumise ajalugu,
lhk. 49—55.
3. Karskusliikumine Inglismaal. Karskusliikumise ajalugu,
lhk. 55—59, „Tul. E.“ 1925, nr. 7—8.
4. Karskusliikumine Kesk-Euroopas. Karskusliikumise aja-
lugu, lhk. 60—61, 68—72, 74—78. A. Elango: „Üle maa,
üle vee...“ „Tulev Eesti“ 1924. a., nr. 10, 11, 12.
5. Karskusliikumine Skandinaavias. Karskusliikumise aja-
lugu, lhk. 62—68.
6. Karskusliikumine Venemaal. Karskusliikumise ajalugu,
lhk. 78—98.
7. Karskusliikumine Soomes. Karskusliikumise ajalugu,
lhk. 125—137.
8. Karskusliikumine Eestis. Karskusliikumise ajalugu,
lhk. 100—125, Päikese poole lhk. 170—174, 202—205.

XIV. Nikotinism.

1. Tubak ja tema tarvitamine. Tubak ja tema kahju, lhk.
6—7, 27—29, 30, 3—5.
2. Milles seisab nikotiini mürgilikkus? Tubak ja tema
kahju, lhk. 8—20, 25—26.
3. Kui palju kulutab iga suitsetaja ja kogu rahvas tubaka
peale (õpiringlased arvaku see ise välja, andmed leidu-
vad: Tubak ja tema kahju lhk. 23—24).